

*Я – крихітний олівчик у руці Господа, який пише лист
любові цьому світові.*

Мати Тереза.

Час – це єдина монета нашого життя.

Карл Сєндбер.

Коли стаєш на міст, спробуй палицею – чи надійний.

Стара приказка.

Спекотного проліття року Божого 1728, на Федора-Колодязника (якраз тоді благодатна доміна Мункач подарована ясновельможним цісарем архієпископу графу Лотару Францу фон Шенборну за поміч цілим драгунським полком у турецькій війні) в княжому городі Мукачеві на торжищі Піяц було здвигнуто залізного боввана. То був пам'ятник не людині, а псові. Викуваний зі старих ланців, чорний вовчак стояв, задерши голову в розморений полудень, вітрив гострим носом прибазарний сморід. Дужі лаби його впиралися в мармурову брилу, привезену гуцулами з Ділового. Дротяною шерстю пса стікало вино, що окоренкуватий сивобородий пан, націдивши повні пугари майстрам, виплеснув з корчаги. Ковач Струк, поробник того чуда, мовчки відхиливши рукою питво, зірко придивлявся то до вух звіра, то до панських – і втішно знаходив подобу. Тоді й сам потягся до вина, що старою бронзою тьмавіло в прозеленкуватому склі.

Другого дня монастирський маляр Жига, що жив під мостом на Руському кінці, приніс сюди коробицю з жовтим попелом. Розпалив під ним солому і, коли попіл розтопився на густу оливу, став з варішки поливати нею залізного пса. Олива та нараз застигала – і пес заряхтів на сонці, як новий

дукат. Торбачка Піші-Магда лизала собачий хвіст і гойкала, що то шире золото. Ніби вона на тому розумілася на правду.

Десь за тиждень по тому хтось уночі зішкрябав золотий покрив – і пес запістрявів, як злежаний заячий лайбик. Тоді знову придибав кривий Жига з відрятком, і знову крив кування позолотою. І втретє так було, доки не приставили до пса сторожа. І той стелив собі на ніч солможак, а голову клав на камінну плиту, що нагрівалася за день. А в дощ натягав над псом просмолену верету і влягався під його черевом. Золото не пахло, а дощова вода кисло пахла залізом.

Мукачівські люди нараз полюбили свого боввана. І, поглажуючи його шию, потайки просили собі багатства. Вони знали, що чинять, знали, звідки в того лаби зросли.

Довго стояв той пес на П'яці, і обминала його челядь, вози і роки. Глиняні хижки довкола брала ріка, а натомість мурували кам'яниці. Ширшала і твердішала вулиця. А люди навпаки – м'якли серцями, бо замагалися, виходили з біди. Мали що продавати, мали за що й купувати. Отож і торговиську стало тісно. А відтак умер той сумноокий пан, перед яким клепав головою кожен мукачівець, виказуючи йому честь і пошанівок.

Із пса давно здерли позолоту, під ним кублилася жebritа. Позагинали вуха, відломили хвіст. Якщо бовван не іржавів, то лише через те, що дітня голими гузенятами возилася на ньому. А відтак якийсь жид купив те місце і скинув пса, переплавив його на долота. Коли вивертали плиту під ним, знайшли акацієву довбанку із заткальцем. А в ній шкіряну тайстрину із зшитком паперів. Жид з усього вмів мати хосен, він продав знахідку графському гайникові Шолтису. А той віддарував їх учителеві-швабу Ленарту, що навчав його доньок.

Учений чоловік, маючи пієтет до всякого документа, покликав собі на поміч руського дяка Йвана Гошика з